

med giftpill. «Jag anser inte att Nils O Sjöstrand är en »oskicklig klantskalle«, tvärtom! Men vi tolkar föreliggande fakta på olika sätt. Det gör nu inte så mycket, ett slutligt svar lär vi aldrig få – det finns alldeles för många obekanta faktorer i ekvationen. Lars Lönnroth tillägger att problemet med mordets teknik kanske inte är den väsentligaste av alla de många frågor som fascinerar läsarna av »Doktor Glas«, och det håller jag helt med om. Men likaväl som korsord kan problemet användas som tidsfördriv i sommarvärmen, i bäge fallen lär man sig alltid något nytt.

Ny kunskap om Söderbergs författarskap
»Viljans frihet och mordets frestelse« ger ny kunskap om Hjalmar Söderbergs författarskap och om doktor Glas karaktär – till glädje för alla gamla och nya Söderbergvänner.

Medicin och konst

Alan EH Emery, Marcia LH Emery. *Medicine and art*. 112 sidor. London: The Royal Society of medicine Press Ltd, 2002. ISBN 1-85315-501-2.

Recensent: Nils Brage Nordlander, med dr, Uppsala.

II Det anrika engelska läkarsällskapet, the Royal Society of Medicine, har givit ut ett praktfullt verk, »Medicine and art«, där olika konstnärer i sina tavlor belyst medicinsk verksamhet av skilda slag. Författare är makarna Emery. Professor Alan E är neurolog och genetiker och därtill själv en skicklig målare. Hans hustru Marcia är psykolog och bibliotekarie. Boken innehåller 53 tavlor, återgivna i förnämligt tryck med beledsagande text, som dels redogör för respektive konstnär, dels sätter in det behandlade ämnet i sitt medicinhistoriska sammanhang.

En konsthistorisk revy

Det börjar med en statyett av Imhotep, den förste kände egyptiske läkaren, som verkade omkring år 2 500 f Kr under den tredje dynastin. Han upphöjdes till

gud och son till den skapande guden Ptah. En grekisk vasmålning härrör från Hippokrates tid 500 år f Kr och föreställer en läkare som förbinder en patients arm. Ett romerskt mynt, funnet på ön Kos, återger en tänkt bild av Hippokrates. Indisk, tibetansk och arabisk medicin representeras av vackra, tidstypiska målningar. Medeltidens läkare, som behandlar leprasjuka, och bilden av en kringresande kvacksalvare i full verksamhet på en marknad för oss fram till det nederländska måleriets många genrebilder. Den kanske mest kända, Rembrandts »Doktor Tulps anatomi«, finns omnämnd men inte avbildad. En tavla av David Teniers, känd bl a som upphovsman till bilderna bakom Uppsala slotts rikssalstapeter, visar en bydoktor som granskar uringlasat, den tidens viktigaste diagnostiska åtgärd.

Författarna går vidare genom seklen och har valt ut en rad målningar, som belyser tidens folkliv och föreställningar. Många konstnärer är föga kända, liksom de framställda läkarna, men ibland glimrar känd historia igenom. Bokens omslag återger en tavla av engelsmannen Ernest Board där stetoskopets uppfinnare Laennec lyssnar på en patients bröst med sitt första instrument (varav ett exemplar finns på Uppsala medicinhistoriska museum!). Francisco de Goya målar en bild av sig själv under behandling av sin läkare och vän dr Arrieta. Florence Nightingale behandlar sårade i Skutari på en tavla av den samtida Jerry Barret. Den store neurologen Jean-Martin Charcot (Freuds och Axel Munthes lärare) har Brouillet målat av under en patientdemonstration på sitt sjukhus la Salpêtrière. Vincent van Gogh målade interiören av det sjukhus i Arles där han förvirrad togs in. 1900-talet representeras bl a av svensken Hilding Linnqvist, vars sjukhusinteriör återfinns på Moderna museet i Stockholm. Däremot har plastikkirurgen Tor Göran Henrikssons fina tavlor ur vårdmiljö inte hunnit komma med. Den oöverträffat vitala Grandma Moses Robertson är företräd för en bild av ett lantligt läkarbesök, som hon målade vid 90 års ålder. Den 17-årige Picasso har målat en bild med fadern i rollen av undersökande läkare. En skicklig tavla långt före kubismens dagar!

Skildrar läkare i verksamhet

Om man jämför med Philip Sandbloms fina bok »Skapande och sjukdom« (1983), som behandlar och illustrerar olika sjukdomars påverkan på konstnärer, så koncentrerar sig denna bok på läkarnas insatser på olika verksamhetsfält. De båda böckerna kan på ett utmärkt sätt komplettera varandra, och båda pryder förvisso sin plats i biblioteket hos den kulturhistoriskt intresserade.

VINN EN BOK!

En gripande skildring och ett övertygande dokument för alla som någonsin tvekat inför frågan om organdonation

Läkarna bedömde att Martin Klepkes leversjukdom var så svår att han bara hade ett år kvar att leva om han inte fick en ny lever.

Man konstaterade att han var tillräckligt »frisk« för att sättas upp på väntelista till transplantation. Men bristen på organ är stor, och var femte som väntar på en levertransplantation dör innan de kan erbjudas en ny lever.

I sju månader väntade han på att personsökaren skulle pipa. En signal som skulle ge honom chansen till ett nytt liv. Under denna väntan skrev han – om sina tankar, om hur han obönhörligt blev allt svagare, om hur hans familj måste anpassa sig till en helt ny tillvaro. Han skrev om vad det innebär att stå i kö för ett organ: att veta att någon annan måste dö för att han själv ska få leva och om hur man förbereder sig på att döden kanske hinner först.

Delta i vårt boklotteri!

Läkartidningens prenumeranter inbjuds att delta i vårt boklotteri. Denna gång lottar vi ut fem exemplar av Martin Klepkes bok »I väntan på en lever. Om en organdonation« från Norstedts förlag. Allt du behöver göra är att sända oss ett vykort med ditt namn, adress, postnr, postort och prenumerationsnummer före den 26 september 2003.

Namnen på de fem vinnarna publiceras i Läkartidningen och på www.lakartidningen.se